# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ KARL ROEMER της 11ης Φεβρουαρίου 1957*

## Περιεχόμενα

I — Πραγματικά περιστατικά ..... 135

II — Αιτήματα και παραδεκτό της προσφυγής ..... 137

III — Παράβαση ουσιώδους τύπου ..... 138

IV — Σχέση μεταξύ διακρίσεως (άρθρο 4β) και περιορισμού του ανταγωνισμού (άρθρο 65) ..... 140

V — Περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 65, παράγραφος 1 ..... 143

VI — Δυνατότητα χορηγήσεως αδείας κατά το άρθρο 65, παράγραφος 2 ..... 149

VII — Διάκριση ..... 153

VIII — Συμπέρασμα και πρόταση ..... 156

*Κύριε Πρόεδρε,*
*Κύριοι δικαστές,*

## I — Πραγματικά περιστατικά

Στη δίκη αυτή που διεξάγεται μεταξύ 19 εταιριών εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων της περιοχής του Ruhr και της κοινοπραξίας πωλήσεως που ίδρυσαν υπό τη μορφή εταιρίας περιορισμένης ευθύνης γερμανικού δικαίου, αφενός, και της Ανωτάτης Αρχής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, αφετέρου, δίκη της οποίας η προφορική διαδικασία θα λήξει με την έκθεση των προτάσεών μου, δεν πρόκειται ούτε για εκτίμηση πραγματικών περιστατικών ούτε για τις νομικές τους συνέ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

πειες. Δεν πρόκειται για δικαστικό έλεγχο συγκεκριμένων γεγονότων. Η διαφορά ανάγεται σ' ένα συγκεκριμένο σημείο κειμένου μιας συμφωνίας. Το κείμενο αυτό περιλαμβάνει μια διάταξη που θεσπίστηκε από τα ανθρακωρυχεία του Ruhr για την πώληση από κοινού και για τους κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται στον τομέα αυτό. Το Δικαστήριο πρόκειται να ερευνήσει αν αυτή η συγκεκριμένη ρήτρα της εμπορικής ρυθμίσεως που υποβλήθηκε για να τύχει αδείας συγχρόνως με τη εταιρική σύμβαση συμβιβάζεται με τις διατάξεις της Συνθήκης περί συμπράξεων.

Το κείμενο της εμπορικής ρυθμίσεως και το περιεχόμενο της αποφάσεως που εξέδωσε η Ανωτάτη Αρχή κατόπιν της αιτήσεως για χορήγηση αδείας των προσφευγουσών που αναφέρονται υπό το στοιχείο 1 σας είναι γνωστά από την έγγραφη διαδικασία. Ο εισηγητής δικαστής σας τα εξέθεσε κατά την προφορική διαδικασία. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων επανέλαβαν ή αναφέρθηκαν στα σημεία που τους φάνηκαν ουσιώδη.

Αυτή η επεξεργασία της ένδικης διαφοράς μου επιτρέπει να περιοριστώ σε γενική παραπομπή. Νομίζω όμως ότι είναι αναγκαίο να υπογραμμίσω ότι για να κριθεί η μοναδική ρήτρα, την απόρριψη της οποίας προσβάλλουν οι προσφεύγουσες, δεν θα πρέπει να παραμεληθούν τα συμφραζόμενα μέσα στα οποία πρέπει να ενταχθεί. Η εταιρική σύμβαση και η εμπορική ρύθμιση περιλαμβάνουν συμφωνίες σχετικά με την από κοινού πώληση καυσίμων που προέρχονται από τις εγκαταστάσεις των 19 ενδιαφερομένων εταιριών εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων, τις προσφεύγουσες υπό στοιχείο 1, μέσα στην κοινή αγορά. Είναι γνωστό ότι μέχρι τώρα σχεδόν όλες οι εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων της περιοχής του Ruhr είχαν συνεργασθεί μέσα σε μια κοινή οργάνωση πωλήσεως. Η δημιουργία αυτών των τριών ανεξαρτήτων κοινοπραξιών πωλήσεως, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα υπό στοιχείο 2, αποτελεί επομένως ένα συμβιβασμό μεταξύ της κοινής οργανώσεως πωλήσεως που περιλαμβάνει όλες τις εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων του Ruhr που υφίστατο μέχρι τώρα και του συστήματος κατά το οποίο κάθε μια από τις 50 περίπου εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων της περιοχής του Ruhr πραγματοποιεί τις πωλήσεις της για ίδιο λογαριασμό. Η Ανωτάτη Αρχή ενέκρινε κατά τα ουσιώδη στοιχεία τους αυτές τις συμφωνίες σχετικά με την από κοινού πώληση που συνήφθησαν υπό ίδια διατύπωση, η κάθε μια από τις οποίες ενώνει περίπου το ένα τρίτο των επιχειρήσεων της περιοχής του Ruhr. Η Ανωτάτη Αρχή αναγνώρισε ότι αυτή η από κοινού πώληση επέτρεπε καλύτερη διανομή των καυσίμων, λαμβανομένων υπόψη των ιδίων συνθηκών των ανθρακωρυχείων και ότι ήταν συγχρόνως αναγκαία και επαρκής για να εξασφαλίσει την αποδοτικότητα των πωλήσεων, την ισορροπία της απασχολήσεως και την κανονικότητα της προμήθειας. Κατά το μέτρο που το απαιτούσε ο στόχος αυτός, η Ανωτάτη Αρχή ενέκρινε επίσης ορισμένες κοινές οργανώσεις για τις τρεις κοινοπραξίες άνθρακα του Ruhr ή αναγνώρισε ότι δεν χρειαζόταν άδεια για τη δημιουργία τους. Οι συμφωνίες όμως που ήταν πιο περιοριστικές απ' ό,τι απαιτούσε αυτός ο στόχος δεν εγκρίθηκαν και η Ανωτάτη Αρχή επέβαλε στις εγκριθείσες συμφωνίες ορισμένους περιορισμούς και προϋποθέσεις που απέβλεπαν ιδίως στην εξασφάλιση της ανεξαρτησίας των τριών κοινοπραξιών πωλήσεως και στο να τους επιτραπεί να ακολουθήσουν τη δική τους πολιτική παραγωγής και πωλήσεως.

Υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να εκτιμηθεί η άρνηση εγκρίσεως ενός από τα κριτήρια που επέβαλαν οι προσφεύγουσες ως προϋπόθεση για να επιτραπούν οι απευθείας αγορές από την κοινοπραξία πωλήσεως, δηλαδή για την κτήση της ιδιότητας του χονδρεμπόρου που εφοδιάζεται απ' ευθείας από τον παραγωγό.

**II — Αιτήματα και παραδεκτό της προσφυγής**

1. Η προσφυγή στρέφεται κατά της αρνήσεως εγκρίσεως αυτής της προϋποθέσεως που προβλέπεται στην εμπορική ρύθμιση. Η αιτηθείσα άδεια απορρίφθηκε με το άρθρο 8 της αποφάσεως 5/56 της Ανωτάτης Αρχής της 15ης Φεβρουαρίου 1956 και με την προσφυγή ζητείται η ακύρωση αυτού του άρθρου.

Η Ανωτάτη Αρχή, καθής στην προκειμένη δίκη, δεν προέβαλε καμιά αντίρρηση στην έγγραφη διαδικασία κατά του τύπου και του παραδεκτού της προσφυγής, ζητεί δε την απόρριψη της προσφυγής ως αβάσιμης.

Ο δικηγόρος της Ανωτάτης Αρχής ανακίνησε όμως κατά την προφορική διαδικασία το ζήτημα αν είναι παραδεκτή η προσβολή ενός μόνο άρθρου μιας αποφάσεως που ρυθμίζει μιαν αδιαίρετη πραγματική κατάσταση· ισχυρίστηκε ότι αν προβεί το Δικαστήριο στη συγκεκριμένη υπόθεση σε ακύρωση, θα αντικαθιστούσε στην πραγματικότητα την Ανωτάτη Αρχή στη χορήγηση της αιτηθείσας αδείας. Εξέθεσε ότι το αντικείμενο της προσφυγής θα μπορούσε να ερμηνευθεί διαφορετικά και να επεκταθεί στο σύνολο της αποφάσεως.

Μια τέτοια ερμηνεία δεν θα ανταποκρινόταν όμως στο αντικείμενο της προσφυγής. Στο Δικαστήριο έχει υποβληθεί μόνο το ζήτημα αν η άρνηση εγκρίσεως της επίδικης ρήτρας παραβιάζει ουσιώδεις τύπους ή διατάξεις της Συνθήκης. Από τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς των προσφευγουσών δεν προκύπτει ότι επιθυμούν επίσης να προσβάλουν τα λοιπά άρθρα της αποφάσεως. Ούτε η προσφεύγουσα απέδειξε ότι η μη έγκριση της ρήτρας αποτελούσε προϋπόθεση για όλες τις άδειες που χορήγησε η απόφαση. Για την κρίση της διαφοράς θα πρέπει λοιπόν να τεθεί ως βάση ότι τα λοιπά στοιχεία της αποφάσεως έγιναν δεκτά από τις προσφεύγουσες. Αυτός ο περιορισμός του αντικειμένου της προσφυγής είναι θεμιτός. Παρά τη διατύπωση του άρθρου 4 της αποφάσεως 5/56, η ακύρωση του άρθρου 8 της ίδιας αποφάσεως δεν θα επέφερε αναγκαίως τη χορήγηση της αδείας. Κατά το άρθρο 34 της Συνθήκης, η Ανωτάτη Αρχή θα μπορούσε, αντιθέτως, να υποχρεωθεί επίσης, ανάλογα με τη διατύπωση του αιτιολογικού της αποφάσεως, να προβεί σε νέα εξέταση, να επανορθώσει τις τυπικές παραλείψεις ή ακόμη και να τροποποίησει το ακυρωθέν άρθρο.

2. Η αυτεπάγγελτη έρευνα του παραδεκτού καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα: η μερικώς προσβαλλομένη απόφαση κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες στις 22 Φεβρουαρίου 1956· η προσφυγή ασκήθηκε στις 25 Μαρτίου 1956, δηλαδή εμπροθέσμως σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33, τρίτη παράγραφος της Συνθήκης, σε συνδυασμό με το άρθρο 85 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

Οι προσφεύγουσες είναι, αφενός, οι 19 εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων που υπέγραψαν τη συμφωνία, οι οποίες είναι επομένως επιχειρήσεις άνθρακα, τις οποίες αφορά ατομικά η απόφαση και έχουν άρα δικαίωμα να ασκήσουν προσφυγή και, αφετέρου, η κοινοπραξία πωλήσεως Geitling, που δημιουργήθηκε κατόπιν συμφωνίας των 19 επιχειρήσεων. Η απόφαση επιβάλλει στην εταιρία αυτή πολλές φορές περιορισμούς, όρους και υποχρεώσεις· μετά τη δημιουργία της, η οποία πρέπει να θεωρηθεί ως οριστική, ελλείψει αντιθέτων ενδείξεων, πρέπει να εκτελεί για λογαριασμό των μετεχουσών επιχειρήσεων όλες τις εργασίες που απορρέουν από την από κοινού πώληση για τις 19 επιχειρήσεις. Πρόκειται για επιχείρηση διανομής, η οποία,

σύμφωνα με το άρθρο 80 της Συνθήκης, έχει επίσης το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή βάσει του άρθρου 65 της Συνθήκης.

3. Απαγορεύοντας την εφαρμογή της επίδικης ρήτρας, το άρθρο 8 της αποφάσεως 5/56 επιβάλλει υποχρέωση μη ενεργείας: επομένως συνιστά απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 33 της Συνθήκης. Η τυχόν ακύρωση του άρθρου 8 θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα ότι η Ανωτάτη Αρχή θα είναι υποχρεωμένη να εγκρίνει την επίδικη ρήτρα. Σχετικώς, μπορεί να θεωρηθεί ότι η προσφυγή επικαλείται επίσης την υποχρέωση που έχει η Ανωτάτη Αρχή να αποφασίσει (περίπτωση του άρθρου 35, πρώτη παράγραφος), χορηγώντας την αιτουμένη άδεια.

Εν πάση περιπτώσει πρόκειται για ατομική απόφαση που ενδιαφέρει τις προσφεύγουσες: οι τελευταίες μπορούν επομένως να επικαλεστούν όλους τους λόγους ακυρώσεως του άρθρου 33, πρώτη παράγραφος.

4. Η προσφυγή είναι συνεπώς παραδεκτή.

Με την προσφυγή προβάλλονται λόγοι ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως της Συνθήκης και έκδηλης αγνοήσεως των διατάξεών της.

**III — Παράβαση ουσιώδους τύπου**

1. Οι προσφεύγουσες επικαλούνται παράβαση ουσιώδους τύπου, η οποία συνίσταται στην ανεπάρκεια της αιτιολογίας του άρθρου 8 της αποφάσεως 5/56. Κατά τη γνώμη τους, η αιτιολογία ότι η ρήτρα δεν είναι αναγκαία για τη θέσπιση κανόνα για ορισμένη έκταση εμπορικής δραστηριότητας θα μπορούσε εξ ίσου να είχε χρησιμοποιηθεί για την απαγόρευση των λοιπών κριτηρίων, πλην ενός που θα αρκούσε για να θεσπίσει τέτοιο κανόνα. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται περαιτέρω ότι η αιτιολογία δεν περιλαμβάνει καμιά πραγματική διαπίστωση που να αποδεικνύει ότι η ρήτρα περιορίζει τον ανταγωνισμό και είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 65, παράγραφος 2.

Η Ανωτάτη Αρχή αντιτάσσει ότι για να κριθεί αν μια απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δική της νομική άποψη· την άποψή της αυτή την προσδιόρισε στις αιτιολογικές της σκέψεις και με αυτή τη βάση αιτιολόγησε επαρκώς την απόφασή της ακόμα και από πραγματικής απόψεως.

2. Δύο σημεία πρέπει να υπογραμμιστούν για να εκτιμηθεί αυτός ο λόγος ακυρώσεως.

Αφενός μεν, δεν πρόκειται παρά για ένα από τα 14 άρθρα της αποφάσεως χορηγήσεως αδείας· δεν ήταν δυνατό να αιτιολογηθεί ξεχωριστά και κατά τρόπο ανεξάρτητο αυτό το άρθρο· πρέπει αντιθέτως να ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία της αιτιολογίας της αποφάσεως που αποτελούν ένα συνεκτικό σύνολο και αφορούν επίσης το επίδικο άρθρο· ενόψει της εκτάσεως του κειμένου της συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένης και της εμπορικής ρυθμίσεως, θα ήταν υπερβολική αξίωση για την υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής να απαιτηθεί απ' αυτήν να επαναλαμβάνει κατά τρόπο εξαντλητικό την έκθεση της γενικής της απόψεως σε κάθε περιορισμό ή άρνηση χορηγήσεως αδείας.

Αφετέρου, ο έλεγχος της τηρήσεως των τυπικών προϋποθέσεων δεν πρέπει να αντιποιηθεί έρευνα της ουσίας. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι δεν είναι αναγκαίο να αποκρούονται στο αιτιολογικό μιας αποφάσεως οι εκφρασθείσες αντίθετες απόψεις, αλλά ότι η αιτιολογία πρέπει να περιλαμβάνει τα ουσιώδη στοιχεία των πραγματικών διαπιστώσεων από τις οποίες εξαρτάται η νόμιμη δικαιολόγηση της αποφάσεως (υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις 4/54 και 6/54). Επομένως, δεν αρκεί να επαναλαμβάνει η αιτιολογία το κείμενο της Συνθήκης· αντιθέτως, πρέπει να προσδιορίζονται επαρκώς τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων εφήρμοσε η Ανωτάτη Αρχή τις εν λόγω διατάξεις της Συνθήκης.

Οι απαιτήσεις αυτές είναι αναγκαίες, αλλά και επαρκείς για να επιτευχθεί ο σκοπός της υποχρεώσεως αιτιολογίας: οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να γνωρίζουν επί ποίων συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών εφήρμοσε η Ανωτάτη Αρχή τις διατάξεις της Συνθήκης στις οποίες στηρίζει την απόφασή της· σε περίπτωση διαφοράς το Δικαστήριο ελέγχει αν τα πραγματικά περιστατικά διαπιστώθηκαν κατά τρόπο ακριβή και αν δικαιολογούν την εφαρμογή των διατάξεων των οποίων γίνεται επίκληση.

3. Όπως είπα ήδη στην αρχή, η παρούσα διαφορά δεν αφορά την εκτίμηση συγκεκριμένων γεγονότων. Πρόκειται για έλεγχο νομιμότητας ενός τμήματος της εμπορικής ρυθμίσεως, δηλαδή των διατάξεων που αφορούν την αναγνώριση της ιδιότητας του χονδρεμπόρου που εφοδιάζεται απευθείας από τον παραγωγό στην κοινοπραξία πωλήσεως. Τα αποφασιστικά στοιχεία αυτών των διατάξεων αναφέρονται στην αιτιολογία της αποφάσεως (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 33). Από τα στοιχεία αυτά συνήγαγε η Ανωτάτη Αρχή πραγματικά συμπεράσματα πριν τα ερευνήσει από νομική άποψη. Το πρώτο συμπέρασμα ενδιαφέρει όλα τα κριτήρια, επομένως δε και την προσβαλλόμενη ρήτρα.

Καθορίζοντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την απευθείας προμήθεια, η συμφωνία αρνείται σε όλους τους εμπόρους που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές τη δυνατότητα να προμηθεύονται από την κοινοπραξία πωλήσεως (σ. 33, άνω αριστερή στήλη της *Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956). Συνάγοντας αυτό το προφανές συμπέρασμα, το οποίο δεν αντικρούουν ούτε οι προσφεύγουσες, και λαμβανομένης υπόψη της κατανομής σε ζώνες πωλήσεως, όπως προκύπτει από την εμπορική ρύθμιση, και του περιορισμού της ποσότητας σε τόνους η Ανωτάτη Αρχή προσδιόρισε σαφώς τα πραγματικά στοιχεία στα οποία στηρίζει την κατανομή των πελατών και των αγορών κατά την έννοια του άρθρου 4δ και του άρθρου 65, παράγραφος 1 (βλ. την αιτιολογία στην *Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 33). Όταν οι προσφεύγουσες απαιτούν επιπλέον να αναφέρονται όλες οι επιπτώσεις που θα είχε η ρύθμιση στο θέμα του περιορισμού του ανταγωνισμού, προχωρούν, κατά την άποψή μου, πολύ μακριά, ενόψει της σαφήνειας των πραγματικών περιστατικών. Προπαντός όμως και πολύ λιγότερο απ' ό,τι στο περιεχόμενο της ίδιας της εμπορικής ρύθμισης, δεν πρόκειται εδώ για πραγματικές διαπιστώσεις, αλλά για την πρόβλεψη των συνεπειών μιας γενικής ρυθμίσεως οικονομικού χαρακτήρα, πρόβλεψη στενά συνδεδεμένη με τη νομική εκτίμηση. Για όλους αυτούς τους λόγους θα πρέπει να αναμείνει κανείς την έρευνα της ουσίας για να αντιληφθεί αν οι πραγματικές διαπιστώσεις που αναφέρονται δικαιολογούν τη νομική συνέπεια που συνήχθη, αν ήταν ατελείς ή μπόρεσαν να διευκρινιστούν κατά τη διάρκεια της δίκης.

Έτσι καταλήγω στο συμπέρασμα ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού που προκύπτει από τις προϋποθέσεις που επιτρέπουν

την απευθείας προμήθεια, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η επίδικη ρήτρα, αιτιολογεί επαρκώς την εφαρμογή του άρθρου 65, παράγραφος 1 της Συνθήκης.

Η δεύτερη πραγματική συνέπεια που συνάγει η Ανωτάτη Αρχή από το περιεχόμενο της εμπορικής ρυθμίσεως δεν ενδιαφέρει παρά την επίδικη ρήτρα, όχι δε τα λοιπά κριτήρια σχετικά με τις απευθείας αγορές. Αφού διαπίστωσε ότι τα λοιπά κριτήρια ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις του άρθρου 65, παράγραφος 2, η Ανωτάτη Αρχή συνεχίζει λέγοντας (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 34):

«(...) ότι ο έμπορος — για να εξασφαλίσει το πλεονέκτημα της απευθείας αγοράς — θα αγοράζει κατά προτίμηση μέχρι ποσού 25 000 τόνων ετησίως καύσιμα από τις δύο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr και θα αναστείλει, γι' αυτόν τον λόγο, την αγορά καυσίμων από παραγωγούς άλλων περιοχών».

Η Ανωτάτη Αρχή διακρίνει μια ιδιομορφία στην επίδικη ρήτρα σε σχέση με τις λοιπές επιτραπείσες προϋποθέσεις, η οποία συνίσταται στο γεγονός ότι καταλήγει να δίδει προτίμηση στις δύο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr έναντι των υπολοίπων παραγωγών της Κοινότητας. Από την αιτιολογία αυτή διαφαίνεται σαφώς ότι αποφασιστικό κριτήριο υπήρξε το ότι η επίδικη ρήτρα επιτρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι αγορές που έγιναν από ορισμένες άλλες κοινοπραξίες. Οι λοιπές ρήτρες ομιλούν μόνο για ορισμένη ποσότητα αγορών που έγιναν από το σύνολο των περιοχών της Κοινότητας ή από τις προσφεύγουσες, όχι όμως από ορισμένες άλλες συγκεκριμένες κοινοπραξίες. Δεν μπορώ λοιπόν να αντιληφθώ τη σκέψη των προσφευγουσών όταν ισχυρίζονται ότι η πιο πάνω αιτιολογία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί επίσης για να απαγορευθεί κάθε άλλη ρήτρα. Θα αναμείνω την έρευνα της ουσίας για να εξετάσω αν η Ανωτάτη Αρχή εκτίμησε νομικώς ορθά την πραγματική αυτή κατάσταση και ειδικότερα αν προσέφυγε ορθώς στην απαγόρευση των διακρίσεων του άρθρου 4β στην οποία αναφέρεται.

4. Τελικώς, από τη γενική αιτιολογία της αποφάσεως 5/56 προκύπτει επαρκές για αιτιολογία το άρθρο 8 της αποφάσεως αυτής. Αυτό ισχύει επίσης και για τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην εφαρμογή της γενικής απαγορεύσεως περιορισμών του ανταγωνισμού που θεσπίζει το άρθρο 65, παράγραφος 1, καθώς και για τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία, ειδικότερα, οδήγησαν στην απόφαση ότι το άρθρο 65, παράγραφος 2, εμποδίζει τη χορήγηση αδείας για την επίδικη ρήτρα.

Προσθέτω ότι μόνο με προσεκτική ανάγνωση όλων των αιτιολογιών μπορεί να διαπιστωθεί ότι έχουν συνταχθεί πολύ λεπτομερειακά και με ιδιαίτερη φροντίδα.

**IV — Σχέση μεταξύ διακρίσεως (άρθρο 4β) και περιορισμού του ανταγωνισμού (άρθρο 65)**

1. Προς στήριξη του λόγου ακυρώσεως περί παραβάσεως της Συνθήκης γίνεται επίκληση πολλών ισχυρισμών. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η επίδικη ρήτρα δεν έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 4β ούτε της απαγορεύσεως των συμπράξεων του άρθρου 65. Αυτή η σειρά διατηρείται σε όλα τα δικόγραφα, μολονότι οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται κανονικά ότι η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων είναι τελείως άσχετη με τη διαδικασία χορηγήσεως αδείας που προβλέπει το άρθρο 65. Έτσι γεννάται το ζήτημα αρχής για

τη σχέση που υφίσταται μεταξύ του άρθρου 65 και του άρθρου 4β. Η σχέση αυτή μπορεί να είναι σημαντική για τη σειρά με την οποία θα πρέπει να ερευνηθούν τα ζητήματα· κατά την άποψη των προσφευγουσών θα μπορούσε μάλιστα να καταστεί περιττή η έρευνα υπό το πρίσμα της διακρίσεως. Θα πρέπει, συνεπώς, να ερευνηθεί αυτό το ζήτημα κατά το μέρος που το απαιτεί η προκειμένη υπόθεση.

2. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι το άρθρο 65 συνιστά, σε σχέση με το άρθρο 4, μια lex specialis· εξαιρουμένης της ειδικής διατάξεως της παραγράφου 12 της συμφωνίας περί μεταβατικών διατάξεων, το άρθρο 65, παράγραφος 2 απαριθμεί κατά τρόπο περιοριστικό τους λόγους της αρνήσεως έτσι ώστε το άρθρο 4 να μην έχει, από μόνο του, καμιά ιδιαίτερη σημασία. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται αφενός ότι οι συμφωνίες που εισάγουν διάκριση δεν μπορούν να επιτραπούν κατά το άρθρο 65, παράγραφος 2β, διότι έχουν πιο περιοριστικό χαρακτήρα πάντοτε απ' ό,τι απαιτεί ο πραγματικά δικαιολογημένος σκοπός τους και ότι αντιθέτως μια ρύθμιση που ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του άρθρου 65, παράγραφος 2 δεν συνιστά παράβαση του άρθρου 4. Αφετέρου, όμως, οι προσφεύγουσες δέχονται ότι οι πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις προβλέπονται από το άρθρο 65, παράγραφος 1 και ότι μπορούν, κατά συνέπεια, να επιτραπούν υπό τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2.

Η καθής φαίνεται να συμμερίζεται την αντίληψη αυτή υπό την έννοια ότι δέχεται, κι αυτή επίσης, ότι δεν είναι ουσιώδης μια συμφωνία που εισάγει διακρίσεις για τον σκοπό ενός επιτρεπτού περιορισμού του ανταγωνισμού και ότι περιέχει περισσότερους περιορισμούς από όσους απαιτεί ο σκοπός της. Απ' αυτό συνάγει η καθής ότι όταν γίνεται η έρευνα που προβλέπει το άρθρο 65, παράγραφος 2, θα πρέπει πάντοτε, άμεσα ή έμμεσα, να ερευνάται αν η συμφωνία εισάγει διάκριση. Είναι λοιπόν αδιάφορο αν η Ανωτάτη Αρχή στηρίζεται μόνο στην παράγραφο 2 ή αν παραπέμπει επιπλέον στο άρθρο 4β. Αφού έκανε και τα δύο με την προσβαλλόμενη απόφαση, το ζήτημα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες δεν έχει καμιά σημασία.

3. Μια ματιά στις επιστημονικές διατριβές περί διεπιχειρησιακών οικονομικών συμπράξεων αποδεικνύει ότι πραγματεύονται συνεπώς τις σχέσεις μεταξύ διακρίσεως και συμπράξεως. Οι συμπράξεις ισχυρίζονται ιδίως ότι ορισμένες διακρίσεις είναι αναπόφευκτες για να επιτευχθεί ο σκοπός που μπορεί να επιτραπεί· αντιθέτως, οι υπεύθυνες αρχές εκκινούν από την άποψη της διακρίσεως για να απαγορεύσουν τις συμπράξεις. Αποφεύγω να παραπέμψω στην εκτεταμένη αυτή βιβλιογραφία διότι αυτό θα γινόταν μόνο με τρόπο αυθαίρετο και ατελή.

Θα επιθυμούσα μόνο να αναφέρω την έκθεση του 1955 της βρετανικής επιτροπής μονοπωλίων, που ασχολείται ειδικώς με τις συλλογικές διακρίσεις.

Θα υπερέβαινα πολύ το αντικείμενο του έργου που μου έχει ανατεθεί στην παρούσα δίκη αν ελάμβανα εδώ θέση αρχής επί των ζητημάτων αυτών. Ακόμη κι αν περιοριστώ στο κοινοτικό δίκαιο, όπου οι έννοιες της διακρίσεως και του περιορισμού του ανταγωνισμού πρέπει να εκτιμηθούν υπό το φως της Συνθήκης και όπου πρέπει να μελετηθούν και να εκτιμηθούν οι ειδικές συμφωνίες των κοινοπρακτουσών βιομηχανιών πρώτης ύλης, είναι αδύνατη η εμπεριστατωμένη πραγμάτευση του προβλήματος αυτού μέσα στο πλαίσιο των προτάσεων της δίκης αυτής. Δεν μπορεί να είναι, χωρίς αξίωση πληρότητας, παρά η ανάπτυξη ορισμένων γενικών απόψεων και η θέση κατόπιν του προβλήματος κατά τρόπο που να περιορίζεται αποκλειστικά στη λύση της προκειμένης υποθέσεως.

4. Η πρώτη αρχή που μπορεί να τεθεί είναι η εξής: κάθε περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 65 δεν είναι αναγκαστικά και διάκριση απαγορευόμενη από το άρθρο 4β.

Παράδειγμα παρέχει η από κοινού πώληση που γίνεται για λογαριασμό περισσοτέρων παραγωγικών επιχειρήσεων: περιορίζει ασφαλώς τον ανταγωνισμό και πρέπει να τύχει αδείας κατά το άρθρο 65, παράγραφος 2· είναι όμως απολύτως δυνατό να ρυθμιστεί κατά τέτοιο τρόπο αυτή η από κοινού πώληση, ώστε να μην εμφανίζει κανένα χαρακτήρα διακρίσεως.

Από την αρχή αυτή μπορεί να συναχθεί η ακόλουθη συνέπεια για το πρόβλημα που μας ενδιαφέρει:

Έστω και όταν η εξέταση μιας συμφωνίας που ιδρύει μια σύμπραξη δείχνει ότι δεν είναι αντίθετη προς την απαγόρευση του άρθρου 4β, πρέπει ακόμη να εξεταστεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 65, παράγραφος 2.

5. Ισχύει και το αντίθετο, δηλαδή μπορεί να υποστηριχθεί ότι:

Κάθε διάκριση η οποία αυτή καθαυτή απαγορεύεται από το άρθρο 4β δεν συνιστά συγχρόνως από το γεγονός αυτό παράνομο, κατά το άρθρο 65, περιορισμό του ανταγωνισμού;

Εδώ πρέπει να γίνει η εξής διάκριση. Μπορεί πράγματι να υφίστανται πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις και οι οποίες δεν επηρεάζουν κατά τρόπο αξιόλογο τον ανταγωνισμό. Αυτή είναι η περίπτωση, όπου οι διακρίσεις αυτές προέρχονται από επιχειρήσεις, οι οποίες αυτές οι ίδιες δεν έχουν σπουδαία επιρροή στον ανταγωνισμό. Αντιθέτως, οι συμπράξεις και οι επιχειρήσεις που έχουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά μπορούν επίσης να περιορίσουν τον ανταγωνισμό με διακρίσεις.

Εν πάση περιπτώσει επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι δεν αρκεί το γεγονός ότι με ανεξάρτητη έρευνα, που διεξήχθη κατά το άρθρο 4β, διαπιστώθηκε η ύπαρξη διακρίσεως για να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ασυμβίβαστος με το άρθρο 65, παράγραφος 2, περιορισμός του ανταγωνισμού.

6. Οι δύο σκέψεις που εκτέθηκαν οδηγούν στο συμπέρασμα ότι σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποφευχθεί η έρευνα που προβλέπει το άρθρο 65, παράγραφος 2· μ' αυτή λοιπόν την έρευνα πρέπει να αρχίσει η διαδικασία χορηγήσεως αδείας. Είναι άλλωστε αμφίβολο αν είναι δυνατός ένας ξεχωριστός έλεγχος.

Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει (αναφέρομαι στην απόφαση 1/54) ότι:

«Τα άρθρα 2, 3 και 4 της Συνθήκης(...) αποτελούν θεμελιώδεις διατάξεις, οι οποίες ιδρύουν την κοινή αγορά και τους στόχους(...) της Κοινότητας. Η σημασία τους προκύπτει σαφώς από το άρθρο 95. Εξουσιοδοτώντας την Ανωτάτη Αρχή να ορίσει τις απαγορευόμενες πρακτικές, η Συνθήκη την υποχρεώνει να λάβει υπόψη της όλους τους σκοπούς που προβλέπονται στα άρθρα 2, 3 και 4.»[1]

1 — Slg. Rspr., τ. 1, γερμανική έκδοση, σ. 23, στοιχείο II 1α.

Το Δικαστήριο αναφέρθηκε σ' αυτή τη νομολογία στην υπόθεση 7 και 9/54 και ανεγνώρισε επιπλέον ότι:

«Όταν αναφέρονται, προσδιορίζονται ή ρυθμίζονται οι διατάξεις του άρθρου 4 σε άλλα τμήματα της Συνθήκης, τα κείμενα(...) θα πρέπει να εκτιμώνται στο σύνολό τους και να εφαρμόζονται συγχρόνως.»

Στις προτάσεις μου επί της υποθέσεως αυτής είχα παρατηρήσει ότι η απαγόρευση των διακρίσεων ισχύει σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης αυτής. Είναι δυνατό, σύμφωνα μ' αυτά που εξέθεσα, ότι οι απαγορεύσεις των διακρίσεων και των συμπράξεων να αλληλοτέμνονται μερικώς, άρα οι δύο αυτές διατάξεις μπορούν να βρίσκονται σε κατ' ιδέαν συρροή. Τείνω λοιπόν προς την άποψη ότι, στη διαδικασία χορηγήσεως αδείας που προβλέπει το άρθρο 65, αφετηρία αποτελούν οι διατάξεις αυτού του άρθρου, λαμβανομένου υπόψη συγχρόνως του άρθρου 4β στο οποίο πρέπει να γίνεται αναφορά για να ερμηνευθεί το άρθρο 65, παράγραφος 2, αλλά ότι από την άλλη πλευρά, η απαγόρευση των διακρίσεων αυτή καθαυτή, δεν συνιστά αυτοτελή λόγο αρνήσεως κατά τους ορισμούς του άρθρου 65, παράγραφος 2.

7. Κατά κάποιο τρόπο φαίνεται ότι και η Ανωτάτη Αρχή συμμερίζεται αυτή την άποψη, όπως προκύπτει από ορισμένα σημεία της αιτιολογίας της.

Η Ανωτάτη Αρχή αναγνώρισε ότι η εμπορική ρύθμιση περιλαμβάνει κατανομή των πελατών και των αγορών και ότι κατά συνέπεια ειναι αντίθετη όχι μόνο προς το άρθρο 65, παράγραφος 1, αλλά και προς το άρθρο 4δ, που είναι μια άλλη θεμελιώδης διάταξη· παρά την προσβολή όπως αυτή της βασικής αρχής που προβλέπεται στο άρθρο 4, επέτρεψε κατά τα ουσιώδη στοιχεία της την εμπορική ρύθμιση.

Δεύτερον, η Ανωτάτη Αρχή αναγνώρισε ότι η άδεια από κοινού πωλήσεως θεμελιώνει για τις εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων που μετέχουν σημαντική επιρροή στην αγορά, η οποία επιτρέπει την εφαρμογή πρακτικών αντιθέτων προς τις διατάξεις του άρθρου 4 β και δ, ιδίως όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων και την κατανομή της αγοράς (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 32). Αυτή η δυνατότητα της δημιουργίας διακρίσεων που δεν προκύπτει από το ίδιο το περιεχόμενο της ρυθμίσεως, η οποία υποβάλλεται για τη χορήγηση αδείας, δεν επέφερε την απαγόρευση της από κοινού πωλήσεως, αλλά μόνο σε προληπτικές υποδείξεις για ορισμένες πρακτικές λεπτομέρειες εφαρμογής της ρυθμίσεως, που η Ανωτάτη Αρχή θεώρησε ότι εισάγουν διακρίσεις.

8. Η πιο πάνω έρευνα έδειξε ότι η συγκεκριμένη υπόθεση πρέπει να αρχίσει με την εξέταση αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 65, παράγραφος 2. Η εξέταση αυτή θα δείξει σε ποιο μέτρο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, κατά τη στιγμή της αναλήψεώς της, η άποψη της διακρίσεως κι αν είναι δυνατό ή αναγκαίο να γίνει κατόπιν ξεχωριστή έρευνα της διακρίσεως. Οι πιο πάνω γενικές σκέψεις σχετικά με τη σχέση που υφίσταται μεταξύ των δυο απαγορεύσεων θα επιβεβαιωθούν ή συμπληρωθούν κατά το μέτρο που θα χρειασθεί στην προκειμένη υπόθεση.

## V — Περιορισμός του ανταγωνισμού κατά την έννοια του άρθρου 65, παράγραφος 1

1. Πριν μπορέσει να ερευνηθεί αν η επίδικη ρήτρα συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 και αν πρέπει κατά συνέπεια να εγκριθεί, θα πρέπει να διαπιστωθεί κατά τι αμέσως ή εμμέσως, παρεμποδίζει, περιορίζει ή νοθεύει την κανονική λειτουρ-

γία του ανταγωνισμού κατά την έννοια της παραγράφου 1.

Οι προσφεύγουσες δεν ισχυρίστηκαν παρά μόνο με το υπόμνημα απαντήσεως ότι η μη επιτραπείσα ρήτρα δεν θεσπίζει απολύτως κανένα περιορισμό του ανταγωνισμού και ότι επομένως δεν χρειαζόταν άδεια. Αν θεωρηθεί αυτό νέος λόγος ακυρώσεως, ανεξάρτητος, που προβάλλεται προς στήριξη της προσφυγής, θα πρέπει να θεωρηθεί απαράδεκτος σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 22 του Οργανισμού του Δικαστηρίου. Αυτό το απαράδεκτο δεν θα είχε όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση παρά μόνο τυπική σημασία. Πράγματι, η διαπίστωση ότι η ρήτρα ιδρύει απαγόρευση του ανταγωνισμού κατά την έννοια της παραγράφου 1 είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει να ερευνηθεί αν ο περιορισμός, άπαξ και διαπιστώθηκε, είχε ανάγκη αδείας σύμφωνα με την παράγραφο 2. Μπορεί εξάλλου να γίνει δεκτό ότι, δεδομένης της στενής ουσιαστικής σχέσεως, δεν πρόκειται εδώ για νέο λόγο ακυρώσεως, αλλά μόνο για ανάπτυξη και διεύρυνση λόγου ακυρώσεως, ο οποίος έχει ήδη προβληθεί με το δικόγραφο. Οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν με την προσφυγή τους ότι η ρήτρα δεν είναι πιο περιοριστική απ' ό,τι απαιτεί ο σκοπός της εμπορικής ρυθμίσεως. Όταν προσδιόρισε η καθής τα στοιχεία που συνιστούν, κατά την άποψή της, τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι προσφεύγουσες διηύρυναν την άποψή τους, ισχυριζόμενες ότι αυτοί οι δήθεν περιορισμοί του ανταγωνισμού δεν είχαν καμιά απολύτως σημασία.

Επομένως, πρέπει εν πάση περιπτώσει να ερευνηθεί η ουσία της υποθέσεως.

2. Στην αιτιολογία της αποφάσεώς της η Ανωτάτη Αρχή επαναλαμβάνει το επίμαχο τμήμα της εμπορικής ρυθμίσεως και δηλώνει στη συνέχεια (παραθέτω επί λέξει: «τέτοιες συμφωνίες περιέχουν, κατά την έννοια των άρθρων 4δ και 65, παράγραφος 1 της Συνθήκης, κατανομή των αγοραστών και της αγοράς».

Η Ανωτάτη Αρχή εκθέτει στο υπόμνημα αντικρούσεως ότι η επίδικη ρήτρα αποτελεί στοιχείο συμφωνίας που έχει ως αποτέλεσμα την κατανομή της αγοράς και των πελατών. Εξάλλου, η ρήτρα περιορίζει τον ανταγωνισμό εισδοχής στις τρεις κοινοπραξίες πωλήσεως· αφού πράγματι αυτές οι τρεις κοινοπραξίες εφαρμόζουν την ίδια ρύθμιση, αποτελούν οικονομική ενότητα (πρβλ. σ. 38 του υπομνήματος αντικρούσεως). Όταν επιτύχει ο έμπορος τον αριθμό των 12 500 τόνων αγοράς από την Κοινοπραξία της οποίας επιθυμεί να καταστεί έμπορος απευθείας προμηθευόμενος απ' αυτήν, το αποτέλεσμα της ρήτρας είναι να εξαφανίσει το ενδιαφέρον που θα είχε αυτός ο έμπορος να αγοράσει από την κοινοπραξία αυτή 12 500 τόνους συμπληρωματικούς, δηλαδή να φθάσει στο ποσό των 25 000 τόνων. Τέλος, η ρήτρα συνεπάγεται αδικαιολόγητη διαφοροποίηση στην ανταγωνιστική κατάσταση των εμπόρων, διότι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ρήτρας παρά κατά μεταβλητό μέτρο ανάλογα με τη ζώνη πωλήσεως· ειδικότερα, η ρήτρα είναι πρακτικά αδιάφορη για τους Γερμανούς εμπόρους, ενώ είναι καθοριστικής σημασίας για τους εμπόρους των λοιπών χωρών της Κοινότητας.

Οι προσφεύγουσες απαντούν με δύο επιχειρήματα:

α) Δεν υφίσταται κατανομή των πελατών τέτοια που να περιορίζει των ανταγωνισμό, δεδομένου ότι περίπου 400 χονδρέμποροι μπορούν να μετάσχουν και διότι άλλωστε η ρήτρα αναθεωρήσεως του άρθρου 9, αριθμός 4, της αποφάσεως 5/56 εμποδίζει συνέπειες που θα μπορούσαν να περιορίσουν τον ανταγωνισμό.

β) Πράγματι, χωρίς τη ρήτρα δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει ο ανταγωνισμός μεταξύ των τριών κοινοπραξιών πωλήσεως διότι, με αυτήν ή χωρίς αυτήν, για την απόκτηση της ειδικότητας του χονδρεμπόρου είναι αδιάφορο από ποια από τις τρεις κοινοπραξίες πωλήσεως χάλυβα του Ruhr γίνεται η αγορά της πέραν των 12 500 τόνων ποσότητας. Η ρήτρα δεν θέλει ούτε μπορεί να επηρεάσει την αγορά, θέλει δε μόνο να εξασφαλίσει επάρκεια προσόντων για να γίνει κανείς δεκτός ως χονδρέμπορος.

3. Κι αν ληφθούν κατά γράμμα τα επιχειρήματα των προσφευγουσών κι αν ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι η ρήτρα δεν εμπίπτει στο άρθρο 65, δεν χρειάζεται μακρά έρευνα για να αποκρουσθεί αυτή η άποψη.

Μπορούν να αναγνωριστούν, ούτως ειπείν, περισσότεροι βαθμοί περιορισμών του ανταγωνισμού στο σύνολο των συμφωνιών τις οποίες πραγματεύεται η απόφαση 5/56. Πρώτον, η συμφωνία σχετικά με την από κοινού πώληση των 19 επιχειρήσεων εμπίπτει ήδη στην πολύ γενική βασική απαγόρευση της παραγράφου 1, δεδομένου ότι περιορίζει ιδίως τον αμοιβαίο ανταγωνισμό που υφίσταται μεταξύ των διαφόρων ενωμένων επιχειρήσεων. Δεν είναι αναγκαίο να προβλέπει μια συμφωνία σχετικά με την από κοινού πώληση και οροθεσία των χονδρεμπόρων που εφοδιάζονται απευθείας από τον παραγωγό· εδώ υπάρχει συμπληρωματικός περιορισμός, ο οποίος προκύπτει από τη συμμετοχή ορισμένων εμπόρων και από τον αποκλεισμό ορισμένων άλλων και που είναι φύσεως τέτοιας που να περιορίζει τον ανταγωνισμό μεταξύ εμπόρων. Για την παράγραφο 1 δεν έχει, συνεπώς, σημασία ο αριθμός των συμμετεχόντων χονδρεμπόρων. Η ρήτρα αναθεωρήσεως του άρθρου 9, αριθμός 4 της αποφάσεως 5/56 δεν μπορεί επίσης να επηρεάσει τη βασική απαγόρευση του άρθρου 65, παράγραφος 1 της Συνθήκης, αλλά πρέπει μόνο να επιτρέψει να μην υπερβεί η υφισταμένη απαγόρευση το μέτρο που επιτρέπει η παράγραφος 2 (πρβλ. την αιτιολογία της αποφάσεως, *Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 34, όπου λαμβάνεται επίσης υπόψη στο πλαίσιο της παραγράφου 2 ο αριθμός των χονδρεμπόρων, η δραστηριότητα των οποίων μπορεί να προβλεφθεί στις διάφορες ζώνες πωλήσεως και η ενέργεια της ρήτρας αναθεωρήσεως).

Δεδομένου ότι η επίδικη ρήτρα αποτελεί στοιχείο της εμπορικής ρυθμίσεως, η οποία αφορά την οριοθέτηση της κατηγορίας των χονδρεμπόρων στους οποίους θα επιτρέπεται η απευθείας προμήθεια, οι πιο πάνω σκέψεις αρκούν για να αποδειχθεί ότι η ρήτρα αυτή εμπίπτει επίσης στη βασική απαγόρευση της παραγράφου 1 και ότι επομένως υπόκειται σε άδεια.

4. Για να αποδειχθεί αυτό, δεν χρειάζεται να ερευνηθούν ποιες είναι οι ειδικές απαγορεύσεις του ανταγωνισμού, οι οποίες προκύπτουν συμπληρωματικά από αυτή τη ρήτρα. Φαίνεται όμως από τώρα ότι ενδείκνυται η έρευνα σε ποιο συγκεκριμένο σημείο επηρεάζει η ρήτρα τον ανταγωνισμό, αφού οι λοιποί περιορισμοί του ανταγωνισμού που προκύπτουν από την από κοινού πώληση και από την εμπορική ρύθμιση έχουν κατά τα ουσιώδη τους στοιχεία επιτραπεί, σε αντίθεση με την επίδικη ρήτρα.

Αυτό προετοιμάζει την έρευνα που προβλέπεται στην παράγραφο 2, που πρέπει να αφορά κυρίως το ζήτημα αν ο ειδικός συμπληρωματικός περιορισμός του ανταγωνισμού, του οποίου διαπιστώθηκε η ύπαρξη, υπερβαίνει το επιτρεπτό μέτρο. Σ' αυτό το επιχείρημα των προσφευγουσών μπορεί να διαπιστωθεί η άποψη ότι η προσβαλλόμενη ρήτρα δεν έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ειδικών περιορισμών του ανταγωνισμού που να υπερβαίνουν αυτούς που επι-

τράπηκαν· αυτό είναι επίσης το νόημα της απόψεως των προσφευγουσών, κατά την οποία δεν αντιλαμβάνονται τον λόγο για τον οποίο η προσβαλλομένη ρήτρα δεν εγκρίθηκε κατ' αντίθεση προς τις λοιπές.

Ο εκπρόσωπος των προσφευγουσών αναγνώρισε κατά την προφορική διαδικασία ότι η εμπορική ρύθμιση, ερευνώμενη στο σύνολό της, υπόκειται σε χορήγηση αδείας· αμφισβήτησε μόνο ότι η ρήτρα συμβάλλει στον περιορισμό του ανταγωνισμού ή ακόμη στην επιδείνωσή του.

5. Ερευνώντας αν η αιτιολογία της αποφάσεως 5/56 είναι επαρκής, παρέθεσα το τμήμα της αιτιολογίας που αναφέρεται αποκλειστικά στην επίδικη ρήτρα και όχι στα λοιπά κριτήρια που θεσπίζονται για τις απευθείας αγορές. Πρόκειται για την προτίμηση που προκύπτει απ' αυτή τη ρήτρα για τις δυο κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr έναντι των λοιπών παραγωγών της Κοινότητας και για το συνυπολογισμό του ποσού αυτού των 25 000 τόνων αγορών που έγιναν από ορισμένες άλλες κοινοπραξίες πλην της Geitling. Επίσης, ερευνώντας τον λόγο ακυρώσεως περί παραβάσεως ουσιώδους τύπου, εξέθεσα ήδη ότι το συμπέρασμα αυτό που συνήφθη από το περιεχόμενο της ρήτρας προέρχεται λιγότερο από πραγματικές διαπιστώσεις παρά από την οικονομική εκτίμηση των προβλεπτών συνεπειών μιας γενικής ρυθμίσεως, η οποία συνδέεται ήδη στενά με τη νομική εκτίμηση της ρήτρας. Η εκτίμηση και η ανάπτυξη αυτής της εκτιμήσεως κατά την εκκρεμοδικία δεν συνιστά επομένως υποκατάσταση των λόγων ακυρώσεως. Το Δικαστήριο μπορεί, ανεξαρτήτως από τις αναπτύξεις των διαδίκων, να ερευνήσει ποιοι είναι οι ειδικοί περιορισμοί του ανταγωνισμού που απορρέουν από την επίδικη ρήτρα.

Κατά την προφορική διαδικασία και με την ευκαιρία της εκτάσεως της εξουσίας ελέγχου που διαθέτει το Δικαστήριο, αυτές οι ίδιες οι προσφεύγουσες υπογράμμισαν ότι η κρίση για το αν υφίσταται διάκριση ή περιορισμός του ανταγωνισμού δεν έχει καμία σχέση με τα οικονομικά δεδομένα, αλλά εξαρτάται από την ερμηνεία της Συνθήκης· το Δικαστήριο είναι επομένως πλήρως αρμόδιο να εξετάσει αυτό το ζήτημα. Αλλά, υπό τις συνθήκες αυτές, είναι επίσης επιτρεπτό για το Δικαστήριο να κρίνει με πλήρη ανεξαρτησία τα αποτελέσματα της ρήτρας χωρίς να δεσμεύεται από τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν από την Ανωτάτη Αρχή στην απόφασή της ή που προεβλήθηκαν για πρώτη φορά κατά την εκκρεμοδικία· διότι μόνο τότε θα μπορέσει να λύσει με ακρίβεια το ζήτημα αν η ρήτρα έχει ως αποτέλεσμα την επιδείνωση του περιοριστικού χαρακτήρα της εμπορικής ρυθμίσεως. Εξάλλου, πρέπει να πρόκειται για επιχειρήματα υπό τη στενή έννοια της λέξεως ή ακριβέστερα για συμπεράσματα πραγματικά ή νομικά που μπορούν να συναχθούν ευθέως από το κείμενο της εμπορικής ρυθμίσεως, χωρίς να χρειάζεται για τον σκοπό αυτό να γίνει νέα ανάλυση των πραγματικών περιστατικών.

6. Για να ερευνηθεί το τεθέν ζήτημα, πρέπει να διευκρινισθεί το περιεχόμενο της ρήτρας. Σχετικώς, πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο σημεία:

α) Πρώτον, η ρήτρα δεν απαγορεύτηκε λόγω του απαιτηθέντος ύψους των 25 000 τόνων. Δικαίως υπογραμμίζουν οι προσφεύγουσες ότι η απόφαση δεν κάνει τέτοιες σκέψεις. Για τον σκοπό αυτό θα έπρεπε μέσα στο πλαίσιο της ερεύνης που προβλέπεται από την παράγραφο 2 να εξακριβωθεί ποιος ήταν πράγματι ο αριθμός των εμπόρων που έγιναν δεκτοί· εδώ ισχύει επίσης το επιχείρημα των προσφευγουσών, σύμφωνα με το οποίο η ρήτρα αναθεωρήσεως εμπόδισε μια υπερβολική μείωση του αριθμού των εμπόρων που έγιναν δεκτοί. Αλλά, αν ο όγκος των αγορών δεν έπαιξε αποφασιστικό ρόλο για την απαγόρευση,

δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ούτε ο συμπληρωματικός περιορισμός που προέρχεται από το γεγονός ότι το απαιτηθέν ποσό ανήλθε από 12 500 σε 25 000 τόνους.

β) Δεύτερον, η ρήτρα δεν υποχρεώνει την προμήθεια από τις δύο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr. Αντιθέτως, ο έμπορος ικανοποιεί τις απαιτήσεις της ρήτρας ακόμη και στην περίπτωση που αγοράζει το σύνολο αυτών των 25 000 τόνων από την Geitling.

Θα επανέλθω αργότερα επί των δύο αυτών σημείων κατά την έρευνα άλλων θεμάτων. Ως προς τον περιορισμό του ανταγωνισμού που ήδη εξετάζω, αρκεί να τονιστεί το εξής:

Ένας συμπληρωματικός περιορισμός του ανταγωνισμού που οφείλεται στη ρήτρα δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με το απαιτηθέν ποσό των 25 000 τόνων αντί των 12 500 τόνων, αφού η απαγόρευση δεν στηρίζεται στο σημείο αυτό. Ούτε μπορεί να αιτιολογηθεί με μια φερομένη υποχρέωση αγοράς συμπληρωματικά από ορισμένες άλλες κοινοπραξίες, αφού η υποχρέωση αυτή δεν υφίσταται σύμφωνα με το περιεχόμενο της ρήτρας.

Στη ρήτρα υφίσταται ένα μόνο στοιχείο που θα μπορούσε να προκαλέσει ιδιαίτερο περιορισμό του ανταγωνισμού, δηλαδή η δυνατότητα που αφήνει στον έμπορο να συνυπολογίσει τις αγορές του από τις δυο άλλες κοινοπραξίες μέχρις ορισμένου ποσού.

7. Επί αυτής της βάσεως πρέπει να ερευνηθεί ήδη αν η ρήτρα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού και κατά ποιο τρόπο.

Τα αποτελέσματα αυτά μπορούν να παραχθούν μεταξύ των εμπόρων, στις σχέσεις μεταξύ των παραγωγών του Ruhr και των λοιπών παραγωγών της Κοινότητας, τέλος δε στις σχέσεις των τριών κοινοπραξιών μεταξύ τους.

α) Η ρήτρα επιφέρει συμπληρωματικό περιορισμό στον ανταγωνισμό μεταξύ εμπόρων, οι οποίοι επιθυμούν να γίνουν δεκτοί ως χονδρέμποροι από την Geitling, αλλά μόνο λόγω του απαιτουμένου ποσού. Ενώ αρκούσαν 12 500 τόνοι, σύμφωνα με τις άλλες προϋποθέσεις, ήδη απαιτούνται 25 000. Η επιδείνωση αυτή των προϋποθέσεων που επήλθε για τους εμπόρους μετριάστηκε όμως με το ότι δεν είναι αναγκαίο να προέρχονται οι 25 000 τόνοι από την Geitling και ότι η μισή ποσότητα μπορεί να αγοραστεί από τις δύο άλλες κοινοπραξίες.

Η δυνατότητα του συνυπολογισμού αυτού του ποσού — μοναδικό ειδικό στοιχείο της ρήτρας που μπορούμε να λάβουμε υπόψη μας εδώ — δεν συνιστά επομένως για τους εμπόρους νέο περιορισμό, αλλά αντιθέτως είχε ως αποτέλεσμα να μετριάσει έναν περιορισμό, ο οποίος ήταν αποτέλεσμα προηγουμένης αυξήσεως της οριακής ποσότητας.

β) Δεν φαίνεται να επηρεάζει η ρήτρα τον ανταγωνισμό μεταξύ των παραγωγών του Ruhr τελικά και των υπολοίπων παραγωγών της Κοινότητας. Δεδομένου ότι οι παραγωγοί του Ruhr πρέπει να θεωρηθούν σχετικώς και εν πάση περιπτώσει ως αποτελούντες ενιαία ομάδα, η δυνατότητα υπολογισμού των αγορών που έγιναν από τις τρεις κοινοπραξίες δεν μπορεί να αλλά-

ξει αυτές τις σχέσεις. Επί πλέον μπορεί να ειπωθεί ότι η ανταγωνιστική θέση κάθε μιας από τις κοινοπραξίες και επομένως επίσης και των προσφευγουσών βρίσκεται από το γεγονός αυτό ενισχυμένη στις σχέσεις τους με τους λοιπούς παραγωγούς της Κοινότητας και ότι η κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού νοθεύεται κατ' αυτόν τον τρόπο μεταξύ κάθε κοινοπραξίας και των ανταγωνιστών της στην κοινή αγορά.

γ) Αλλά η δυνατότητα συνυπολογισμού των τόνων αυτών έχει επιπτώσεις κυρίως στις σχέσεις των τριών κοινοπραξιών μεταξύ τους. Δεδομένου ότι δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη ο απαιτούμενος όγκος αγορών, δεν πρέπει να συγκριθούν οι ρήτρες «12 500 τόνοι της Geitling» και «25 000 του Ruhr». Ο ειδικός χαρακτήρας αυτής της δυνατότητας δεν εμφανίζεται αντιθέτως παρά μόνο αν γίνει σύγκριση των ρητρών «25 000 τόνοι της Geitling» και «12 500 τόνοι της Geitling· 12 500 τόνοι προερχόμενοι από άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr»· μόνον αν εφαρμοστεί η δεύτερη ρήτρα αντί της πρώτης υπάρχει περιορισμός του ανταγωνισμού μεταξύ των τριών κοινοπραξιών. Γι' αυτό και οι προσφεύγουσες παραμερίζουν την ουσία του προβλήματος όταν ισχυρίζονται ότι με ή χωρίς τη ρήτρα είναι αδιάφορο από ποια κοινοπραξία θα αγοραστεί το πλεόνασμα των 12 500 τόνων. Η διαφορά συνίσταται, αντιθέτως, στο γεγονός ότι χωρίς τη ρήτρα απαιτείται μόνο ορισμένος όγκος αγορών από την Geitling και ότι επομένως δεν είναι καθόλου αδιάφορο να γνωρίζει κανείς από ποια κοινοπραξία έγιναν· η δυνατότητα επιλογής εισάγεται μόνο με την επίδικη ρήτρα.

Για τον έλεγχο αυτό πρέπει να εκκινήσει κανείς από το ότι ο χονδρέμπορος αποτελεί μέσο ανταγωνισμού. Οι ίδιες οι προσφεύγουσες εξέθεσαν ότι δικαιούνται, χαρακτηρίζοντάς το ως μέσο του ανταγωνισμού που ανήκει στην εμπορική τους κρίση, να πουν σ' έναν έμπορο: «αν αγωνιστείς για τον άνθρακά μου, τότε θα αποκτήσεις ειδική θέση». Η αξίωση αυτής της προσπάθειας του εμπόρου συντελείται με την εφαρμογή της ρήτρας «25 000 τόνοι από την Geitling». Η απαίτηση αυτή μετριάζεται με την εναλλακτική λύση και τη δυνατότητα του συνυπολογισμού «12 500 τόνοι από την Geitling· 12 500 προερχόμενοι από άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr»· όπως έχω ήδη πει, αυτό μπορεί να αποτελέσει ελάφρυνση για τον έμπορο. Αλλά, ποια σημασία έχει αυτό στις σχέσεις των τριών κοινοπραξιών μεταξύ τους;

Αυτό μπορεί μόνο να σημαίνει ότι η Geitling δεν απαιτεί παρά μόνο τη μισή από την προσπάθεια αυτή για τα δικά της προϊόντα και ότι υπολογίζει στο ενεργητικό του εμπόρου την προσπάθεια που καταβάλλει για τις λοιπές κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr. Έτσι παραιτείται μερικώς η Geitling από το μέσο του ανταγωνισμού που αξιώνει για τον εαυτό της και περιορίζει τον ανταγωνισμό για την πώληση των δικών της προϊόντων υπέρ των δυο άλλων κοινοπραξιών.

Οι προσφεύγουσες απαιτούν από τους χονδρεμπόρους τους να πωλούν 25 000 τόνους άνθρακα του Ruhr· ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν όλα τα δυνατά μέσα ώστε αυτοί οι 25 000 τόνοι να προέρχονται από την Geitling. Αλλά λόγω αυτής της δυνατότητας υπολογισμού, παραιτούνται μερικώς από ένα από τα μέσα αυτά. Αυτό αρκεί για να νοθεύσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των τριών κοινοπραξιών, χωρίς να έχει σημασία ότι κατά τα λοιπά είναι δυνατός ο ανταγωνισμός.

Οι ίδιες οι προσφεύγουσες εξέθεσαν κατά την προφορική διαδικασία ότι η ρήτρα πρέπει να συμβάλει καταρχάς στο να ανοίξει δρόμο στον άνθρακα του Ruhr· όταν συμβεί

αυτό, τότε θα μπορέσει να καταστεί πιο έντονος ο ανταγωνισμός μεταξύ των τριών κοινοπραξιών. Αυτό όμως δείχνει καθαρά ότι, για λόγους κοινού συμφέροντος, οι τρεις κοινοπραξίες περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά τη διάθεση των προϊόντων τους και επομένως τον μεταξύ τους ανταγωνισμό και ότι θέλουν επομένως να αρχίσουν να εμφανίζονται σαν μονάδα.

8. Η δυνατότητα λοιπόν που εισήγαγε η ρήτρα έχει ως αποτέλεσμα, χωρίς να παίζει κανένα ρόλο ο απαιτούμενος όγκος των αγορών, να θυσιάζει η Geitling μερικώς το προσωπικό της συμφέρον που έχει στη διάθεση των προϊόντων της υπέρ του συλλογικού συμφέροντος που συνάπτεται με τη διάθεση του άνθρακα του Ruhr γενικώς. Έτσι παραιτείται μερικώς από μια ανεξάρτητη πολιτική πωλήσεως, πράγμα που αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού έναντι των δυο άλλων κοινοπραξιών πωλήσεως άνθρακα του Ruhr.

Στη συνέχεια θα ερευνήσω αν, υπό το φως του άρθρου 65, παράγραφος 2β, το ειδικό αυτό αποτέλεσμα είναι ουσιώδες για το αντικείμενο της από κοινού πωλήσεως και της εμπορικής ρυθμίσεως και μήπως έχει χαρακτήρα πιο περιοριστικό απ' ό,τι απαιτεί το αντικείμενό του.

**VI — Δυνατότητα χορηγήσεως αδείας κατά το άρθρο 65, παράγραφος 2**

1. Στην αιτιολογία της αποφάσεώς της η Ανωτάτη Αρχή έδωσε αρνητική απάντηση σ' αυτό το ζήτημα, διαπιστώνοντας, ανεξαρτήτως από τη διάκριση, ότι το επίδικο κριτήριο έχει πιο περιοριστικό χαρακτήρα απ' ό,τι απαιτεί το αντικείμενο της οριοθετήσεως, δηλαδή τη θέσπιση μέτρου για ορισμένη έκταση εμπορικής δραστηριότητας· το κριτήριο δεν ανταποκρίνεται λοιπόν στις προϋποθέσεις του άρθρου 65, παράγραφος 2 και επομένως δεν μπορούσε να επιτραπεί (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 34).

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται στην προσφυγή τους ότι η Ανωτάτη Αρχή δεν προέβη στην έρευνα που προβλέπει η παράγραφος 2, διότι προφανώς έκρινε ότι δεν μπορούσε a priori να δώσει την έγκρισή της λόγω της υπάρξεως διακρίσεως. Το επιχείρημα αυτό αντικρούεται από το γράμμα της αιτιολογίας όπου διαπιστώνεται ρητά η παράβαση της παραγράφου 2.

Οι προσφεύγουσες εκθέτουν στη συνέχεια λεπτομερώς ότι η ρήτρα ήταν αναγκαία για το καλώς εννοούμενο αντικείμενο της εμπορικής ρυθμίσεως. Προβάλλουν ότι η πώληση 12 500 τόνων από τον άνθρακά τους αποτελεί πολύ ισχνό αριθμό αυτό καθαυτό και ότι δεν αρκεί για να δοθεί η ιδιότητα του χονδρεμπόρου παρά μόνο αν προστεθούν 12 500 τόνοι άνθρακα του Ruhr. Οι προσφεύγουσες έπρεπε κατά κυριολεξία να απαιτήσουν την πώληση 25 000 δικού τους άνθρακα· για να μη θεσπίσουν όμως πιο σημαντικούς περιορισμούς απ' ό,τι χρειαζόταν, αρκέστηκαν να αξιώσουν να προέρχεται το μισό μόνο του ποσού αυτού από τη δική τους παραγωγή. Θεωρούν ότι ο συνυπολογισμός επί του ποσού αυτού των παραγγελιών που δόθηκαν στις δυο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως δικαιολογείται διότι πρόκειται για άνθρακα της ίδιας ποιότητας, που προέρχεται από την ίδια περιοχή, η πώληση του οποίου γίνεται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, ιδίως όσον αφορά τον ναύλο, την ασφάλιση και την αποθήκευση. Η ρύθμιση αυτή διευκολύνει συγχρόνως την προμήθεια σε περίπτωση παροδικής ελλείψεως σε μια από τις κοινοπραξίες πωλήσεως· επίσης, καθιστούσε πιο εύκολο να γίνουν δεκτοί οι έμποροι ως έμποροι που προμηθεύονται συγχρόνως απευθείας από περισσότερες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr.

2. Για να κριθεί αυτή η άποψη πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία ο ειδικός περιορισμός του ανταγωνισμού που διαπιστώθηκε και ο οποίος, λόγω της επίδικης ρήτρας, προστίθεται στους περιορισμούς, οι οποίοι, κατά το ουσιώδες μέρος τους επιτράπηκαν. Πρέπει να ερευνηθεί αν ο ειδικός αυτός περιορισμός είναι αναγκαίος για μια εμπεριστατωμένη επιλογή των χονδρεμπόρων που εφοδιάζονται απευθείας από την Geitling. Παρατηρώ σχετικώς ότι η οριοθέτηση αυτή των χονδρεμπόρων δεν συνιστά παρά μέρος της συμφωνίας σχετικά με την από κοινού πώληση που συνήφθη από τις 19 επιχειρήσεις που κοινοπρακτούν με την Geitling, συμφωνία η οποία δεν μπορεί από μόνη της να εγκριθεί παρά κατά το μέρος που συμβάλλει στη σημαντική βελτίωση της διανομής των προϊόντων της Geitling και η οποία είναι αναγκαία για τον σκοπό αυτό.

3. Υπό το πρίσμα αυτό φαίνεται σαφώς ότι όλα τα επιχειρήματα των προσφευγουσών για τον συνυπολογισμό των αγορών από τις δύο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως δεν μπορούν να συμβάλουν σε σημαντική βελτίωση της διανομής του δικού τους άνθρακα, αλλά το πολύ να ευνοήσουν τη διάθεση άνθρακα του Ruhr, στο σύνολό του.

Η άδεια όμως που χορηγήθηκε στις προσφεύγουσες δεν αφορά παρά την από κοινού πώληση των δικών τους προϊόντων. Ο στόχος που επιδιώκει το σύνολο της αναδιοργανώσεως της πωλήσεως του άνθρακα του Ruhr είναι ακριβώς η δημιουργία των τριών ανεξαρτήτων κοινοπραξιών πωλήσεως, που έχουν δική τους πολιτική παραγωγής και διαθέσεως στην αγορά (*Amtsblatt der Gemeinschaft*, 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 32). Η Ανωτάτη Αρχή δεν αγνόησε στη νέα αυτή ρύθμιση τα φυσικά δεδομένα που επικαλούνται οι προσφεύγουσες για την εξομοίωση του άνθρακα του Ruhr. Αντιθέτως, ορισμένες κοινές οργανώσεις και κοινά μέτρα των τριών κοινοπραξιών πωλήσεως εγκρίθηκαν. Στην περίπτωση της Ruhrkohlen-Exportgesellschaft, της Ruhrkohlen-Beratungsgesellschaft και της Ruhrkohlen-Treuhandgesellschaft η Ανωτάτη Αρχή έκρινε ότι δεν χρειαζόταν άδεια γι' αυτές τις οργανώσεις, που δεν αναλαμβάνουν κανένα έργο ικανό να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 31).

Με την απόφαση 8/56 επέτρεψε η Ανωτάτη Αρχή την ίδρυση κοινού γραφείου επιτροπής κανόνων και ορισμένους οικονομικούς μηχανισμούς των τριών κοινοπραξιών πωλήσεως για τον λόγο ότι το αντικείμενο των τριών κοινοπραξιών πωλήσεως δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά αν όλες οι ενδιαφερόμενες εταιρίες εκμεταλλεύσεως ανθρακωρυχείων και οι τρεις κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr συνεργάζονταν μέσα σε συγκεκριμένα όρια, ενώ οι κοινοί αυτοί μηχανισμοί και τα κοινά αυτά μέτρα έπρεπε πάντως να είναι περιορισμένα σ' αυτό που είναι αναγκαίο για την επίτευξη αυτού του σκοπού (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 71).

Οι ίδιες οι προσφεύγουσες λένε ότι η ρήτρα εισάγει «ένα στοιχείο ανταγωνισμού» για τον άνθρακα του Ruhr. Η Ανωτάτη Αρχή απαντά δικαίως ότι η προπαγάνδα υπέρ του άνθρακα του Ruhr ανήκει στη Ruhrkohlen-Beratungsgesellschaft (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 31).

Όταν λένε οι προσφεύγουσες ότι η ρήτρα διευκολύνει την προμήθεια σε περίπτωση προσωρινής ελλείψεως σε μια κοινοπραξία πωλήσεως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι αυτό ελήφθη υπόψη στα έργα του Κοινού Γραφείου (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 71). Τέλος, η απόφαση 8/56 απαριθμεί τους κανόνες, το ενιαίο

των οποίων αναγνωρίστηκε ως αναγκαίο για τις τρεις κοινοπραξίες πωλήσεως (*Amtsblatt der Gemeinschaft* 6, της 13ης Μαρτίου 1956, σ. 71)· μεταξύ αυτών των κανόνων δεν υφίσταται κανένα κριτήριο για την αναγνώριση χονδρεμπόρων στις διάφορες κοινοπραξίες πωλήσεως.

4. Μετά τις προηγούμενες σκέψεις μπορεί να δοθεί περιληπτικά απάντηση στο τεθέν ζήτημα, καθόσον αφορά τον συνυπολογισμό των παραγγελιών από τις δυο άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως.

Η επίδικη ρήτρα περιορίζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των τριών κοινοπραξιών. Τα επιχειρήματα των προσφευγουσών για την εξομοίωση του άνθρακα των τριών κοινοπραξιών δεν κατορθώνουν να αποδείξουν ότι ο περιορισμός αυτός είναι αναγκαίος για τη βελτίωση της διανομής των δικών τους προϊόντων και για την εμπεριστατωμένη επιλογή των δικών τους χονδρεμπόρων. Οι προσφεύγουσες δεν αντέκρουσαν τη διαπίστωση ότι οι αγορές από τις λοιπές κοινοπραξίες πωλήσεως της ίδιας περιοχής, ανεξάρτητες όμως από την Geitling, δεν αποτελούν ουσιώδες στοιχείο για τον χαρακτηρισμό των δικών τους χονδρεμπόρων.

Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο, παρατηρώ επίσης ότι, όταν η Ανωτάτη Αρχή διαπιστώνει ότι ορισμένες συμφωνίες είναι ουσιώδεις για την επίτευξη ενός σκοπού και ότι δεν έχουν χαρακτήρα πιο περιοριστικό απ' ό,τι απαιτεί αυτός ο σκοπός, προβαίνει σε γενική οικονομική εκτίμηση κατά την έννοια του άρθρου 33, παράγραφος 1, δεύτερη παράγραφος της Συνθήκης. Οι προσφεύγουσες έπρεπε επομένως να αποδείξουν ότι η εκτίμηση αυτή έγινε κατά «έκδηλη» αγνόηση των διατάξεων της Συνθήκης. Κατά τη γνώμη μου, η επιχειρηματολογία των προσφευγουσών επί του σημείου αυτού είναι ανεπαρκής.

5. Πρέπει να επανέλθω ακόμη μια φορά επί της απόψεως των προσφευγουσών όσον αφορά το ύψος των αναγκαίων αγορών.

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η αγορά 12 500 τόνων δικού τους άνθρακα είναι ανεπαρκής για τον χαρακτηρισμό χονδρεμπόρου που εφοδιάζεται απευθείας από τον παραγωγό και ότι στην πραγματικότητα θα έπρεπε να αξιώσουν 25 000. Αν γίνει δεκτό ότι η εμπορική ρύθμιση είχε αυτή την έννοια και ότι πέραν των δύο πρώτων κριτηρίων δεν απαιτούσε παρά την αγορά 25 000 τόνων από τις προσφεύγουσες, δεν δημιουργείται ο περιορισμός των ανταγωνισμού που διαπιστώθηκε μεταξύ των τριών κοινοπραξιών. Η Ανωτάτη Αρχή θεώρησε ότι η επίδικη ρήτρα επέφερε υπερβολικό περιορισμό λόγω του ειδικού αυτού αποτελέσματος και όχι λόγω του απαιτηθέντος ποσού.

Υπό τις προϋποθέσεις αυτές πρέπει να αναρωτηθεί κανείς αν η Ανωτάτη Αρχή είχε δικαίωμα να διαγράψει απλώς την επίδικη ρήτρα ή μήπως θα έπρεπε να συναγάγει άλλες συνέπειες από την αιτιολογία που επικαλέστηκε.

6. Για να επιτραπεί σ' έναν έμπορο να προβαίνει σε απευθείας αγορές, η εμπορική ρύθμιση προέβλεψε ως τρίτη προϋπόθεση την αγορά τουλάχιστον 25 000 τόνων «από τις κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr» και ως τέταρτη προϋπόθεση «εκ των οποίων η μισή τουλάχιστον από την Geitling». Επομένως, συνέτρεχαν επίσης και οι δύο προϋποθέσεις όταν ένας έμπορος αγόραζε 25 000 τόνους μόνον από την Geitling. Δεν μπορούσε η Ανωτάτη Αρχή να λάβει υπόψη της επίσης αυτή τη δυνατότητα και δεν μπορούσε να τροποποιήσει την αξίωση των «25 000 τόνων άνθρακα του Ruhr» σε «25 000 τόνους από την Geitling», οπότε η τέταρτη προϋπόθεση θα έχανε το

αντικείμενό της; Και για να μπορέσει να καταλήξει στην απόφαση που έλαβε, η Ανωτάτη Αρχή δεν έπρεπε να αιτιολογήσει ότι η απαίτηση αγοράς 25 000 τόνων από την Geitling ήταν υπερβολική;

Για να δοθεί απάντηση σ' αυτές τις ερωτήσεις πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία το γεγονός ότι η Ανωτάτη Αρχή υποχρεούται μόνο να εγκρίνει μια συμφωνία που της υποβάλλεται για χορήγηση αδείας ή να την αρνηθεί. Κατά το άρθρο 65, παράγραφος 2, εδάφιο 3 της Συνθήκης, οι άδειες μπορούν να χορηγούνται υπό ορισμένες προϋποθέσεις και για περιορισμένο χρόνο. Το εδάφιο 4 της ίδιας παραγράφου προβλέπει μεταγενέστερη τροποποίηση των όρων της αδείας που χορηγήθηκε μόνον λόγω μεταβολής των συνθηκών. Κατά τις διατάξεις αυτές, η Ανωτάτη Αρχή έχει δικαίωμα να επιβάλει όρους, αλλά δεν έχει το δικαίωμα ή τουλάχιστον δεν είναι υποχρεωμένη να τροποποιεί τους όρους μιας συμφωνίας που της υποβλήθηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να εγκριθεί.

Στην προκειμένη περίπτωση, λόγω της φύσεώς της και του περιεχομένου της η ρήτρα «25 000 τόνοι από τις κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr» πρέπει να θεωρηθεί ως διαφορετική από τη ρήτρα «25 000 τόνοι από την Geitling». Αυτό προκύπτει από το ίδιο το γεγονός ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού που διαπιστώθηκε δημιουργείται μόνον από την πρώτη ρήτρα. Η Ανωτάτη Αρχή δεν μπορούσε επομένως να στηριχθεί παρά στο ύψος των αγορών που απαιτήθηκαν από την Geitling, χωρίς να έχει σημασία αν ο αριθμός κατονομάζεται ρητά ή αν μπορούσε να διαπιστωθεί ευχερώς και κατά τρόπο ασφαλή. Αν δεν επέκρινε η Ανωτάτη Αρχή τον αριθμό αυτό ως υπερβολική αξίωση, δεν είχε επίσης κανένα λόγο να λάβει υπόψη της το ύψος της απαιτουμένης ποσότητας.

7. Ο ισχυρισμός των προσφευγουσών, σύμφωνα με τον οποίο η αγορά των 25 000 τόνων είναι αναγκαία για τον χαρακτηρισμό των χονδρεμπόρων της, δεν μπορεί επομένως να επιφέρει την ακύρωση του άρθρου 8 της αποφάσεως, όπως ζητούν με το αίτημά τους.

Ο ισχυρισμός αυτός δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ούτε στην προκειμένη περίπτωση. Το Δικαστήριο έχει μόνο δικαίωμα να εξετάσει αν η απόφαση που έλαβε η Ανωτάτη Αρχή επισήμως ως συλλογικό όργανο, δυνάμει του άρθρου 65, παράγραφος 2, και υπό τον οριζόμενο τύπο, είναι νόμιμη, τούτο δε σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης: αναφέρομαι στο άρθρο 33, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος. Το ίδιο το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφασίσει ευθέως επί αιτήσεως χορηγήσεως αδείας που του απευθύνεται και την οποία άλλωστε οι προσφεύγουσες δεν του υπέβαλαν, διότι η επιχειρηματολογία τους συνίσταται μόνο στη δικαιολόγηση της θεσπισθείσας ρυθμίσεως. Ούτε μπορεί ο εκπρόσωπος της καθής στη δίκη αυτή να προβεί σε δηλώσεις που να δεσμεύουν την Ανωτάτη Αρχή για το πώς θα έκρινε η Ανωτάτη Αρχή μια αίτηση που θα της υποβαλλόταν.

Εφιστώ λοιπόν την προσοχή των προσφευγουσών επί της δυνατότητας που έχουν να τροποποιήσουν την εμπορική τους ρύθμιση και να την παρουσιάσουν στην Ανωτάτη Αρχή, περίπτωση άλλωστε που προβλέπεται από την απόφαση 5/56 (άρθρο 3, αριθμός 10α, άρθρα 11 και 12).

8. Η μέχρι τούδε έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται παράβαση του άρθρου 65 της Συνθήκης κατά την απόρριψη της επίδικης ρήτρας. Δεδομένου

ότι το προσβαλλόμενο μέρος της αποφάσεως στηρίζεται στο άρθρο αυτό, κυρίως δε στην παράγραφο 2β, και ότι επομένως έχει επαρκή νόμιμο έρεισμα, η προσφυγή πρέπει ήδη σ' αυτό το στάδιο ερεύνης να απορριφθεί.

Μόνο χάριν πληρότητας και για να ολοκληρώσω τις γενικές σκέψεις επί της σχέσεως μεταξύ της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της απαγορεύσεως των συμπράξεων, προσθέτω μερικές σύντομες επεξηγήσεις επί του ζητήματος της διακρίσεως που οι διάδικοι έθεσαν ως πρώτο θέμα.

## VII — Διάκριση

1. Στην αιτιολογία της αποφάσεώς της αναφέρει η Ανωτάτη Αρχή ότι το επίδικο κριτήριο πλην του αποτελέσματος που έχει να περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά μέτρο που δεν είναι αναγκαίο, εισάγει επίσης διάκριση, ιδίως εις βάρος των παραγωγών των λοιπών περιοχών της Κοινότητας.

Οι προσφεύγουσες θεωρούν ως αδύνατο νομικά να προβαίνουν οι παραγωγοί σε διάκριση εις βάρος των λοιπών παραγωγών. Θεωρούν ότι αυτό αποτελεί πρακτική θεμιτού ανταγωνισμού για τον άνθρακα του Ruhr και ισχυρίζονται ότι θα ήταν αντιθέτως διάκριση αν γινόταν τεχνητή διαφορά στον άνθρακα που προσφέρεται από τις τρεις κοινοπραξίες.

Η Ανωτάτη Αρχή βλέπει τη διαφορά με τη θεμιτή πρακτική στο γεγονός ότι οι προσφεύγουσες θέλουν να θεσπίσουν μια αντικειμενικά αδικαιολόγητη διαφορά μεταχειρίσεως όχι έναντι των λοιπών παραγωγών και αυτών των ιδίων, αλλά μεταξύ περισσοτέρων παραγωγών.

2. Στο επιχείρημα ότι δεν είναι δυνατό να γίνει νοητή διάκριση μεταξύ ενοτήτων που βρίσκονται στο ίδιο οικονομικό κλιμάκιο, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κάθε διάκριση μπορεί να έχει διαφορετικές συνέπειες, από τις οποίες οι μεν επιζητούνται ίσως ηθελημένα καταρχήν, οι δε εμφανίζονται ως αναπόφευκτες. Η ίδια η Συνθήκη παρέχει στο άρθρο 60, παράγραφος 1, εδάφιο δεύτερο, παράδειγμα διακρίσεως που προέρχεται από παραγωγούς, αναφερόμενο δε στους ανταγωνιστές: πρόκειται για τις τοπικές μειώσεις τιμών, αυτές που αποκαλούνται «διαφορικές τιμές», και οι οποίες αποβλέπουν στον εξοβελισμό των ανταγωνιστών που βρίσκονται σ' ορισμένη περιοχή. Θα μπορούσε να ειπωθεί στην περίπτωση αυτή ότι οι αγοραστές των λοιπών περιοχών υπόκεινται σε δυσμενή μεταχείριση διότι δεν τους εγκρίνονται αυτές οι κατώτερες «διαφορικές τιμές», αλλά αυτό δεν είναι παρά συμπληρωματική συνέπεια· ο σκοπός είναι να παρακινηθούν οι αγοραστές που βρίσκονται στην εν λόγω ζώνη να προτιμήσουν τον παραγωγό που προβαίνει σε διάκριση εις βάρος των λοιπών παραγωγών που είναι ανταγωνιστές του. Πάντοτε εμμέσως μπορεί κανείς να κατορθώσει να αποδείξει διακρίσεις στο ίδιο οικονομικό κλιμάκιο· από το έμμεσο όμως αυτό χαρακτηριστικό δεν μπορεί να συναχθεί αν αυτή η διαφορά στη μεταχείριση που προκλήθηκε εμμέσως είναι αντικειμενικά δικαιολογημένη.

Ερευνώντας ήδη τα επιχειρήματα των διαδίκων, φαίνεται ότι ελήφθησαν ευρέως υπόψη κατά την εξέταση που προβλέπει το άρθρο 65, παράγραφοι 1 και 2. Επίσης στο σημείο αυτό οι προσφεύγουσες επικαλούνται την εξομοίωση του άνθρακα των τριών κοινοπραξιών και επομένως την έννοια του «άνθρακα του Ruhr», ενώ η Ανωτάτη Αρχή τονίζει το γεγονός ότι οι δύο άλλες κοινοπραξίες είναι αυτόνομες και ανεξάρτητες από τις προσφεύγουσες.

Από τον σκοπό της Geitling θα πρέπει να συναχθεί η απάντηση στο ερώτημα αν η εξομοίωση του άνθρακα του Ruhr δικαιολογείται αντικειμενικά. Η Geitling δεν έχει ως έργο την από κοινού πώληση άνθρακα του Ruhr, αλλά την από κοινού πώληση των προϊόντων των 19 επιχειρήσεων που κοινοπρακτούν μαζί της. Η εμπορική ρύθμιση πρέπει να θεσπίζει τον χαρακτηρισμό των χονδρεμπόρων της Geitling, αλλά δεν μπορεί να απαιτεί να είναι οι έμποροι ειδήμονες του Ruhr, πράγμα που αποτελεί τον σκοπό της ρήτρας κατά τα λεγόμενα των ίδιων των προσφευγουσών. Το επιχείρημά τους, ότι είναι τεχνητό και αδικαιολόγητο να γίνεται διάκριση μεταξύ των προϊόντων των τριών κοινοπραξιών, αμφισβητεί στην πραγματικότητα την αρχή της δημιουργίας των τριών ανεξαρτήτων κοινοπραξιών με δική τους πολιτική πωλήσεως και οι οποίες δεν μπορούν να συνεργασθούν παρά σε περιορισμένο πλαίσιο. Η διάκριση συνίσταται λοιπόν στο γεγονός ότι οι προσφεύγουσες πιστώνουν τους χονδρεμπόρους τους με ποσότητες που αγοράστηκαν από ορισμένες κοινοπραξίες, ενώ οι τελευταίες αυτές πρέπει να έχουν, έναντι των προσφευγουσών, τόση ανεξαρτησία στο θέμα της πολιτικής αγοράς και πωλήσεως, όση και οι λοιποί παραγωγοί της Κοινότητας, οι πωλήσεις των οποίων δεν πιστώνονται στους χονδρεμπόρους από τις προσφεύγουσες.

Καταλήγω έτσι στο συμπέρασμα ότι το επίδικο κριτήριο εισάγει επίσης διάκριση μεταξύ των υπολοίπων παραγωγών της Κοινότητας και των παραγωγών του Ruhr.

3. Η Ανωτάτη Αρχή εξήγησε διαρκούσης της εκκρεμοδικίας ότι υπάρχει επίσης διάκριση μεταξύ εμπόρων, δηλαδή μεταξύ αυτών που εκπληρώνουν τις λοιπές προϋποθέσεις και οι οποίοι κατά την άποψη της Ανωτάτης Αρχής χαρακτηρίζονται επαρκώς ως χονδρέμποροι της Geitling, αφετέρου δε των λοιπών, οι οποίοι ανταποκρίνονται επιπλέον και στην επίδικη προϋπόθεση. Η διαφοροποίηση αυτή δεν δικαιολογείται αντικειμενικά, διότι η συμπληρωματική αγορά από ορισμένες άλλες κοινοπραξίες δεν έχει καμία σχέση με τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για να γίνει κανείς δεκτός ως χονδρέμπορος από την προσφεύγουσα κοινοπραξία. Η διαφοροποίηση αυτή καταλήγει μάλιστα στην πραγματικότητα σε εθνική διάκριση, δεδομένου ότι το απαγορευόμενο κριτήριο δεν έχει σχεδόν καμία σημασία για τους εμπόρους που κατοικούν στη Γερμανία, ενώ είναι αποφασιστικό για τους λοιπούς εμπόρους.

Οι προσφεύγουσες αμφιβάλλουν καταρχάς ότι η Συνθήκη παρέχει ανεξάρτητη προστασία στους εμπόρους κατά των διακρίσεων. Θεωρούν ότι η διαφοροποίηση στην οποία προβαίνει η ρήτρα δικαιολογείται αντικειμενικά αφού πρέπει να απαιτήσουν ικανοποιητικό όγκο δραστηριότητας που να αφορά τον άνθρακα ίδιας προελεύσεως και να επιφυλάξουν την ιδιότητα του χονδρεμπόρου στους «ειδήμονες του άνθρακα του Ruhr».

4. Επί του σημείου αυτού επίσης πρέπει να σημειώσω ότι τα προβαλλόμενα επιχειρήματα αποτέλεσαν ήδη, κατά το ουσιώδες μέρος τους, αντικείμενο ερεύνης υπό το πρίσμα του άρθρου 65. Δεν αφορούν την ουσία της υποθέσεως διότι δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ο απαιτούμενος όγκος αγορών και διότι η ρήτρα δεν έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεώσει τους εμπόρους να προμηθεύονται από άλλες κοινοπραξίες πωλήσεως άνθρακα του Ruhr. Αντιθέτως απέδειξαν ότι το αποφασιστικό στοιχείο είναι η δυνατότητα που εισήγαγε η επίδικη ρήτρα. Πρέπει συνεπώς να συγκριθούν οι δύο ομάδες εμπόρων ως εξής:

η πρώτη ομάδα, η οποία αγοράζει αποκλειστικά τις 25 000 τόνους που απαιτεί η Geitling·

και η δεύτερη ομάδα, η οποία κάνει χρήση της δυνατότητας υπολογισμού της ρήτρας και η οποία προμηθεύεται μερικώς επίσης από τις δύο άλλες κοινοπραξίες.

Για να κριθεί αυτή η κατάσταση, πρέπει να ληφθεί ως αφετηρία το γεγονός ότι για να γίνει κάποιος δεκτός ως χονδρέμπορος που εφοδιάζεται απευθείας από τον παραγωγό και η χορήγηση της εκπτώσεως που συνάπτεται με αυτή την ιδιότητα έχουν ως σκοπό να ανταμείψουν τον έμπορο για τις προσπάθειές του· οι ίδιες οι προσφεύγουσες το δήλωσαν.

Από τις πιο πάνω σκέψεις συνάγεται ότι χορηγείται η ίδια έκπτωση σε δύο εμπόρους, μολονότι ο πρώτος πωλεί 25 000 τόνους της Geitling, ενώ ο δεύτερος μόνον 12 500. Από έναν έμπορο που πωλεί επιπλέον άνθρακα των λοιπών κοινοπραξιών απαιτείται για την ίδια έκπτωση μικρότερη προσπάθεια απ' ό,τι για τον έμπορο που προσπαθεί αποκλειστικά να πωλήσει τα προϊόντα των προσφευγουσών. Δυο έμποροι που καταλήγουν στο ίδιο αποτέλεσμα για την Geitling, δηλαδή που θέλουν να πωλήσουν 12 500 τόνους προϊόντων της, υπόκεινται σε διαφορετική μεταχείριση ανάλογα με το αν αγοράζουν επιπλέον ποσότητα από το Präsident και το Mausegatt ή αντιθέτως από άλλους παραγωγούς της Κοινότητας. Απαντώντας στις αντιρρήσεις αρχής των προσφευγουσών, οι οποίες ερωτούν αν ο έμπορος πρέπει να απολαύει ανεξάρτητης προστασίας έναντι των διακρίσεων, η Ανωτάτη Αρχή παραπέμπει δικαίως στο γράμμα του άρθρου 4β, το οποίο μνημονεύει ρητά τους αγοραστές και τους όρους των τιμών και της παραδόσεως.

Οι διάδικοι συμφωνούν ότι ως «αγοραστές» πρέπει να νοηθούν οι έμποροι· η άποψη αυτή πρέπει να γίνει δεκτή. Το επιχείρημα που θέλουν να συναγάγουν οι προσφεύγουσες από το άρθρο 3 δεν πείθει. Η πρόσβαση των καταναλωτών στις πηγές της παραγωγής δεν είναι κατά μεγάλο μέτρο δυνατή παρά μέσω του εμπορίου και επηρεάζεται από αυτό. Οι παραγωγοί έδειξαν πάντοτε επίσης μεγάλο ενδιαφέρον στην οργάνωση των αγορών διαθέσεως των προϊόντων· αρκεί να υπομνηστεί το παράδειγμα των κοινοπραξιών πωλήσεως που ανήκουν σε μεταλλωρυχεία. Οι προσφεύγουσες οι ίδιες αναγνωρίζουν ότι οι έμποροι πρέπει να προστατεύονται όταν θίγεται η θέση του παραγωγού στην αγορά· διαπιστώθηκε ότι η περίπτωση αυτή συντρέχει εν προκειμένω διότι η ρήτρα καταλήγει σε διάκριση των παραγωγών και σε περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών του Ruhr.

Συνεπώς, συντρέχει επίσης διάκριση μεταξύ εμπόρων.

5. Μετά τις γενικές σκέψεις που εκτέθηκαν πιο πάνω επί της σχέσεως μεταξύ της απαγορεύσεως των διακρίσεων και της απαγορεύσεως των συμπράξεων πρέπει να προστεθεί ότι η συγκεκριμένη υπόθεση παρέχει την επιβεβαίωση για το ότι οι δύο διατάξεις μπορούν να βρίσκονται σε κατ' ιδέαν συρροή. Η ανάγκη ή απλώς η σκοπιμότητα να εξεταστεί καταρχάς η έκταση του θεμιτού περιορισμού του ανταγωνισμού φάνηκε στο γεγονός ότι, στην περίπτωση των διαφοροποιήσεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, το ζήτημα της αντικειμενικής δικαιολογίας τους συνδέεται στενά με το ζήτημα αν ο περιορισμός του ανταγωνισμού είναι ουσιώδης και αναγκαίος για το θεμιτό σκοπό της συμπράξεως.

## VIII — Συμπέρασμα και πρόταση

Συνοψίζω ως εξής το συμπέρασμα της εκθέσεώς μου:

1. Το προσβαλλόμενο άρθρο 8 της αποφάσεως 5/56 της Ανωτάτης Αρχής, της 15ης Φεβρουαρίου 1956, είναι επαρκώς αιτιολογημένο, τόσο όσον αφορά το αποτέλεσμα του περιορισμού του ανταγωνισμού που επιφέρει η ρήτρα, όσο και όσον αφορά τον πιο περιοριστικό χαρακτήρα της απ' ό,τι απαιτεί ο σκοπός της.

2. Η επίδικη ρήτρα καταλήγει σε ειδικό περιορισμό του ανταγωνισμού, αποτέλεσμα που υπερβαίνει εκείνο των λοιπών κριτηρίων.

3. Ο ειδικός αυτός περιορισμός δεν είναι αναγκαίος για την οριοθέτηση των χονδρεμπόρων στους οποίους πρέπει να επιτραπεί να προμηθεύονται απευθείας από την προσφεύγουσα κοινοπραξία πωλήσεως Geitling.

Είναι αδιάφορο για την προκειμένη περίπτωση ότι οι λοιπές προϋποθέσεις που επιτρέπονται εγγυώνται ικανοποιητικό όγκο δραστηριότητας για τον σκοπό αυτό.

4. Η επίδικη ρήτρα εισάγει επιπλέον διακρίσεις μεταξύ παραγωγών, καθώς επίσης και διακρίσεις μεταξύ εμπόρων.

Κατά συνέπεια, οι προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως δεν είναι βάσιμοι.

Καταλήγω έτσι στην απόρριψη της προσφυγής.